

MAGYAR VILÁG

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
II. KER., FŐ-UTCZA 4. SZ.
KÉZIRATOKAT NEM ADUNK VISSZA.

TÁRSADALMI ÉS SZÉPIRODALMI HETILAP.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre 10 K. Negyedévre 2-50 K.
Félévre 5 K. Egyes szám ára 20 fill.

FŐSZERKESZTŐ:
DR. DEMJANOVICH EMIL
(telefon-száma: 57-70)

SZÉPIRODALMI FŐMUNKATÁRS:
LAMPÉRTH GÉZA

FELELŐS SZERKESZTŐ:
CSUDÁKY BERTALAN
(telefon-száma: 41-24)

TARTALOM: Karácsonyi strófák: *Bársony István*. — Karácsony este... (Vers.): *Lampérth Géza*. — A remete karácsonya. (Legenda.): *Andor József*. — Szénpor. (Apró igazságok.): *Szamolányi Gyula*. — Karácsonyi képek: *Pakots József*. — Séta a magyar könyvpiac körül: *Laborcz*. — Karácsonykor. (Vers.): *Nagy Vincze*. — Karácsonyi gondolatok: *B. E.* Irodalom és művészet: *Helikon*. — Kaukázuson keresztül. XI.: *Csudáky Bertalan*. — Apróságok: *Toborzó*. — A hétről. — A szerkesztőség üzenetei. — Egyről-másról. — Hirdetések.

KARÁCSONYI STRÓFÁK.

Irta: *Bársony István*.

Üdvözlégy szent Karácsony, születésnapja az *Isten fiának*, aki lejött közénk, hogy megtanítson bennünket arra, milyen legyen az *ember!*

Üdvözlégy legnagyobb ünnepe a *reménységnek*, amely abból az imádságból fakadt, ami a jászol köré gyűltek szívében fogantatott.

A reménység *Ő volt*: az Isten egy fia; akiről mondatott: *ecce homo!*

Jézus Krisztus, aki Betlehem aklában kezdte meg pályafutását, hogy a Golgotán végezd be *érettünk*: add minékünk a Szeretetet, aki te magad vagy!

Karácsony van és nemcsak a havas mező hideg, hanem az emberi gyarlóság is, amely szeretet *nélkül* vagon!

Karácsony van és a szenvedő most százszorta jobban érzi az ő szenvedését, a szegény az ő szegénységét; mert a gazdagok és a világiak *magok* közt örvendeznek és annak a Jézusnak a nevében árasztják el egymást javakkal, aki szegény és szenvedő volt s akit ők *nem ösmernek*.

Hiába emlegetik, nem ösmerik; különben követnék. Mennének az ő útain, a tövisek közt és vérző lábakkal, de mégis *felelé*, amerre lakik mindnyájunk örökéletű Ura: az *Atya!*

Názareti Jézus, aki a világra jöttél értünk azon a karácsony éjszakáján: taníts meg bennünket újra érezni és sírni. Adj könnyeket, amik a *fájdalom* poklán megtisztulva visznek át bennünket, hogy

méltók lehessünk az Atyához, akinek egy fia *te vagy*, Krisztus Urunk!

A földi halál után a feltámadásba ezek az égő könnyek könyörögnek át mindnyájunkat; és akinek még vannak könnyei, az érezheti a reménységet, hogy *Őt* megláthatja.

Fájdalmas az *Ő* arculata és makulátlan az *Ő* lelke. A leesett hó nem fehérebb és a szívéből mégis *vér* patakzik. Mert a szeretet szenved és ezzel készít elő az örök életre.

Karácsony van és a *paloták* meg a *kunyhók* fölött ugyanaz a fényesség ragyog, amely a betlehemi csillagból dereng végig a tévelygő világon.

A betlehemi csillag a *gyermek* fölött ragyog és mutatja a *királyoknak* az utat, ahol az Isten fia született szegénységben.

Ha nem tudnók is: megéreznők!

A *gyermek*, akiből a *Megváltó* léssen: megjött, itt van! Hozsánna néki!

Az öröm ma ne legyen zárkózott, ne legyen *önző*, hanem közös és mindennel osztozkodó, hogy igazi és teljes lehessen.

A szenvedés úgyszólván közös, ha nem is egyszerre. *Mert kikerühetetlen.*

Megjött a kis Jézus és két kézzel hinti a szeretetet, amiben *Ő* kifogyhatatlan!

Emberek, siessetek a *mennyei* osztozáshoz, ahol mindenkinek egyaránt adatik, aki kér.

A szeretet nevében, az *Ő* nevében: az *Ő* áldása szálljon ma mindnyájunkra.

Karácsony este...

*Karácsony este, gyertya-gyújtásra,
Némuljon el a köznapi lárma,
Pihenjen el a bú, gond a szíven.
A csüggedt lélek tekintsen égre,
Hol betlehemi csillagok fénye
Ragyog szeliden...*

*Karácsony este, gyertya-gyújtáskor,
Közelebb hozzánk az ég, mint máskor:
Szelid anyagi hozzánk lejönnek...
Érkezésük szent csöndbe virasszuk,
Durva lármaival el ne riasszuk
Valahogy őket!*

Lampérth Géza.

A remete Karácsonya.

— Legenda. —

Irtá: **Andor József.**

Vala egy sok tornyú város, paloták sokaságával ékes, melynek közepén nagy, széles folyam hordozta a kincsekkel rakott gályákat.

A gályák pedig megállapodván a kikötőben, hajós emberek lerakják vala a kincseket és portékákat és a város népe elosztá ki-ki a maga részét.

És asszonyi állatok hivalkodának a kincscsel, éke-sítvén vele személyüket férfiakkal ő vesztükre és bűbajos mesterkedéssel vakították el szemüket.

És Isten házában üresség tátongott, a harangok nyelvét nem hallották a némberek hamis beszédétől.

Élt pedig e város végén, a szent hegy barlangjában egy remete, kinek bőre csonthoz tapadt vala a sanyargatástól, ritka ősz szakállá csimbókósan lógott le állaról és igen rútt vala ő külső mivolta. De szeme, miként a zsarátoktűz, lángolt és megvilágítá és megszépíté ábrázatát, mivelhogy lelkében Isten szeretete égett és fényesége kiáradt belőle és megtölté ránczainak sokaságát és el-simítá őket bőren, mely avult pergamenthez vala hasonlatos.

És gyűlölték a városbéli gonoszok, mindkét nemen lévők. És bár kellemetes vala a hegy szépsége és zöld berkei és a lombos fák hűvös árnyékot adtak a nyár hevében, messze elkerülték, nehogy a remetével össze-találkoznának. És a remete déli harangszóra kiállá a hegy-tetőre és hangja, miként a harsonaé, zengett és mondá:

— Taszits le engem, Uram és fesse meg vérem e köveket, miként szentséges véred megfesté a kereszt fáját a világ bűneiért!

— És vérem minden cseppje kiáltson föl Hozzád és akaratra változzék bűnbánatot keltő balzsammá, mely meggyógyítsa e várost ő gonoszságaitól!

És sok-sok napon hallván esengését, borzadtak az emberek és megszokván, kinevelték és ott állván a vízparton, csúfondárosan kiabáltak vala hozzá:

— Vesd le magad, hogy kutyáink nyálnak le véredet!
A remete pedig megszaggatá ruháit és megmutatá kiaszott testét, melyen korbácsütések sebei látszottak és mondá:

— Véremet hullajtom értetek reggel és este, de élet-em Uram kezében van és ő ítélkezik rajtam és rajtatok irtalma és igazsága szerint.

És eljőve szent Karácsony estéje és a remete ült a hegyfokon, nézván a kivilágított várost.

Hideg szél fújta a hegyek közt és belekapaszkodván csuhájába, dühös sivalkodással rázogató. Nagy, fehér jég-táblák zajlottak a vízen és fehér jégmadarak sokasága kerengett a fagyos levegőben. Am a remete nem érzi a fagyos hideget, nem látta a jégmadarakat, szívében a szeretet tüze lángolt és nézte a várost.

És egyenként világosodának meg a paloták ablakai, ezer meg ezer tüzes szem izzott a sötétségben és meg-kondultak a harangok. És fölállt és leráván magáról a havat, megindult barlangja felé.

És ime, barlangjának deszkaajtáját el-leszakítja a szél-vihar és lesodorta a víz mélységébe!

És eloltá a tüzet, mely meleget és világozást árasztott és hiába keresvén, nem talál gyújtószert.

Kimenvén pedig, teljes erejével rángatá a kis csengőt, melyet a falvak jámbor népe ajándékozott neki.

A szél pedig elkapta és szétszórta a csengő hangját és bömbölve zúgott barlangja sötétségében.

És visszamenvén, térdre borult a kereszt előtt és könyörgött, mondván:

— Megelégtel Uram, szolgálád szenvedését és szólasz én fülemhez, mondván: Itt a te órád!

— És hálálkodva hálálkodom, mivelhogy szent fiad születése az én lellem szabadulásának órája!

— Mert örvendezik e napon a parázna város és ajándékokkal ékesítik a fát ártatlan gyermekeik számára.

— Mert szentgyházamba tér a falvak istenfélő népe és nem jut eszükbe a te alázatos szolgálád insége.

— És elhallgatva szélben, hidegben, étlen, szomjan, romlandó testem nem zárja el immár sokáig lelkemet fényes színed látása elől.

— És nem érzek szomjúságot, éhséget, mivelhogy lelkem szomjúhozik utánad!

— És nem fázom, mivelhogy Szentséged tüze ég bennem!

— Vedd magadhoz Uram, szolgálodat és tekints ama városra kegyelmesen!

És kezébe vette a feszületet és lefeküdt vala a szalmára és kinyitá szemét a Magasság felé.

Egyszerre síró gyermekhang üt meg fülét, segítségért kiáltó. Már félig dermedten vánszorgott a nyílás elé, melyen a kék ég hideg csillagai bétündököltek és kiáltá nagy hangon:

— Ki az, ki Jézus nevében jön hozzám?
Rongyokba burkolt kisgyermek vala, szőke hajú és kék szemű, de arcát kékre csípte a szél és kis teste remegett a hidegtől.

— Belép hozzám az én Jézusom e szegény gyermek alakjában — szólt hálálkodva a remete és ölébe vevén a kis fiút, bevívte őt barlangjába és nyájasan szólott hozzá, mondván:

— Honnan jössz gyermek és miért térsz be hozzám, ki semmi jót nem adhatok néked e szent napon?

A gyermek pedig diadorké kezecskéjével lemutatván a kivilágított városra, mondá:

— Minden küszöbről elűzték ott és nincs hová mennem. És fázom és éhezem!

És leveté kámzsáját a remete és egészen béburkolá a fázós kis testet. És előkeresvén utolsó kenyérdarabját, kezébe adta. És összetévén két kezét, fohászodék, mondván:

— Uram, tartsd vissza testem melegségét, hogy ne fagyjon e kised, kiben szent fiadat fogadtam be az Ő parancsa szerint!

És lefekteté a gyermeket a barlang falához és ő maga melléje feküdt és semmi más nem fedé sanyarú testét vékony, elrongyolt vászon ingén kívül. És a gyermek siránkozván elaludt és a remete mellén keresztbe téve a karját, várta az ő óráját.

És látomást látott. A barlang boltozata meghasadt és a Magasságból fényes sugárkéve özönlött be rajta. És a sugárkéve rávetődött testére és forró vala, miként a láva, de nem égető. És a gyermek feje megvilágosodék mellette és sáppadt arcza, miként a rózsza, piroslott. És kopott csuhája bíborköntössé változott és a kenyér az élet kenyérévé.

És hangja, miként a czitera zenéje, zengett és kezével megérinté homlokát, mondván:

— Ébredj jámbor szolgám, az örök életre!
És aztán pillanatra megint sötétség támadt és aztán soha többé nem vala számára sötétség.

Mivelhogy meghalt.

És reggel jövének a jámbor hívők és borzadva látták a nyitott barlangot, melynek száját ellepte a hó.

És mellüket verve siránkozáának, mondván:

— Elhagytuk mi szent remeténket és im, meg-fagott.

És behatolának és térdre borulva, elmémulának.

Mert meleg vala a barlangban, miként a jól fűtött teremben. És nem vala sem tűz, sem kályha. És ott lát-ták feküdni a remetét, lezart szemmel és kinyúlt testel.

És mellette a gyermeket csuhájába takarva és boldog álomban szunnyadozva. És a remete sovány, mezítelen

teste fénylett, miként az izzó arany és enyhe meleg áradt ki belőle, mely bétölté a barlangot s melynek édessége semmi földi meleghez nem hasonlított! És megtapintván őt, nem dobogott a szíve és álmélkodván a csodán, imádták Istent!

És elterjede a hír a városban és jöve a városi népesség és látván őt Isten kegyelmével ékesítve, megdöbben vala romlott szívének és a hivalkodó asszonyi állapotok leszárgatták kincseiket és a hitetlen férfiak hamut hintettek fejükre.

És ki életében hiába inté őket bűnbánatra, halálában ingyen térítette bűnös lelküket Isten szent ösvényére.

Diogénész és Arisztipposz. Diogénész egy fej káposztát öblögetvén, így szólt a munkáját gúnyosan mustráló Arisztipposzhoz:

— Ha tudnál káposztát enni, nem kéne udvarolnod a nagy uraknak.

— És te, — válaszolt neki Arisztipposz, — ha tudnál udvarolni a nagy uraknak, nem szorulnál káposztára.

~~~~~ Szénpor. ~~~~~

Repülés.

Nem szárny teszi csupán a madarat,
A liba szárnyával is liba marad.

Eszmény.

Járj eszmények magaslatán,
S kicsiny lesz mind, mi bántna tán.
Aki a hegytetőre hágott,
Törpének látja a világot.

Bogáncs.

A bogáncs mellett a ló elhalad,
De a szárnak izletes falat.

Feszítsd meg.

Hiába bölcsesség, erény,
Magában mindez csak kicsinyiség;
Hogy győzzenek a föld terén,
Kell, hogy keresztre is feszítsék.

Szamolányi Gyula.

☞ Karácsonyi képek. ☞

Irtá: **Pakots József.**

Szeretet ünnepének varázsa megszállja még a leg-hitlenebb és legelfásultabb lelket is. Ilyenkor, karácsony hetében a hétköznapok már az ünnepnapok érzését lopják a szívekbe s az a lázas készülődés, amely a családi otthonok körén belül a Megváltó születésének méltó megünneplésére izgalommal tölti el a lelkeket, a legszebb, legmagasztosabb érzés, amely a hit tiszta, kristályos forrásából fakadt.

A Karácsony poézisének csak egyetlen méltó poétája volt még s ez a szerető szülői szív. A szülők szívében fakadó karácsonyesti érzés a legzengőbb költeménye, a kerek világnak. Ennek az estének, a Karácsony estéjének igézete békét el a földön, a haragosakat kibékíti egymással, a háborúk zaját a fegyverszünet csendjével váltja fel, a zaklatott szívekbe nyugalmat áraszt.

Az emberiség ezen az éjszakán lélekben közeledik ahhoz az eszményhez, amelyet az első ember formájában a teremtés lelegején az Úr alkotott. A földi érzések felhőjét lerázza lelkeről e napon az ember és a legszentebb égi érzésnek, a szeretetnek fénykörébe lép.

A karácsonyheti előkészületek izgalma a vidéken éppen úgy forrongásba hozza a társadalmat, mint a fővárosban. Sőt a vidéken, az eldugott kis falvakban, ahova ilyenkor, évadján, a téli hófúvások és a rossz utak miatt csak a madár jut el, még meghatóbb, szívhez szólóbb, kedvesebb kép az, amit az ünnepelőtti készülődés nyújt. A kis, zöld-

szalus házakban, az apró portákon színes, aranyos papirokból készíttik a Betlehemet, a cifra tornyokat, acsillogó lánczokat, az angyalok csillogó püspök süvegeit s közben nagy buzgalommal tanulgatják a betlehemi pásztorénekeket. Bájos ez a kép s a fővárosi ember fel sem foghatja azt a boldogságos érzést, amely a jámbor falusi szíveket dobogtatja, amíg hibátlanul kialakul a kis falusi betlehemesek diskantja:

Mennyből az angyal
Lejött hozzátok
Pásztorok, pásztorok!

A háziasszonyok pedig sütik a foszlós kalácsot és rottyog a nagy kondérokban a töltött káposzta s fő benne a jóféle oldalas. A gyerekek török a kalácshoz való diót, cseng a mozsár és a nyílt tűzhelyen pirul a finom kürtös kalács.

Uram Isten, minő kedves, szívet megindító, színes kép ez! Mi, öregek, akik már régen elkoptattuk a gyerekczipőinket, mennyire szeretnénk még egyszer gyermekek lenni, ilyenkor karácsony estéjén, mikor jó a Jézuska a huszárcsákóval, a dobbal, trombitával!...

Mi öregek mégis megifjodunk ilyenkor. Ha nem lovagolhatunk magunk a kenderkőcczel kitömött gyönyörű paripákon, legalább a gyerekeknek nézzük, benne gyönyörködünk s az ő mámoros gyermeklelkén át lesz diadalmasan fiatalá a mi lelkünk is.

Itt Budapesten már más a karácsonyi ünnep hangulata is. A nagy bérházak szűk falai között szintén kigyúl a Karácsony örökzöld és örökfényű fája, itt is előnti a szíveket a szeretet, a béke s a mámoros áhítat érzése, de itt már nem hangzik fel éretlen, csengő, édes gyermekhangokon a betlehemi pásztorének. A poézise megvan a nagyvárosok Karácsonyának is, de már nem olyan egyszerű, friss, bájos, megindító. Hiányzik belőle az egyszerű szívek közvetlen öröme, naiv hite. Aztán itt a nagy bérházakból jobban kikiált a szegénység, a szűk külvárosi utcákban, a pinczelakásokban nagyobb a nyomor, jobban meg lehet érezni az éhséget, a hideget.

Sötét ez a kép, ne időzzünk nála. Az emberi jótékonyosság a nagyvárosokban legalább Karácsony estéjén szeretettel próbálja enyhíteni a szegénységet. A fővárosi Karácsonyest színeiben egyébként a végtelék szoktak találkozni. Mert a nagy nyomor mellett hivalkodva tündöklök a nagy gazdagság. S az uri házak utcai ablakaiból Karácsony éjszakáján ezeregyéjszakai ragyogás árad le a sötét utcákra. Villamos gömbökkel telehintett, aranyos káprázatban uszó tündéri fák.

Szép a Karácsonyest, szívet-lelket fölemelő, de igazán szép akkor lesz, amikor az emberiség egymásközi harcza teljesen elnémul s a béke féharangyala az egész föld felett szétteregeti ezüstfehér, csillogó szárnyát. Az lesz a legszebb Karácsony, amikor nem akad majd a földön egyetlen sötét ablak s amikor nem lesz a földön egyetlen egy hajléktalan, éhező, szeretetnélküli ember...

A nő a közmondásokban.

Kétszer követett el hibát a természet: mikor az aranyat és mikor a nőt teremtette. (Indiai.)

Arra ismernek módot, hogy a roppant mozgékony higanyt lekössék, hanem arra nem, hogy egy női szívet lelánczoljanak. (Indiai.)

Az asszony olyan, mint az árnyék. Ha szaladsz előle, követ. Ha követed, szalad előled. (Indiai.)

Az asszony nyelve sohasem rozsdásodó kard. (Kínai.)

A léleknek két mérge van: a bor és a szép asszony. (Perzsa.)

Meg akarod ismerni az arany tisztaságát? Dörzsöld a próbaköhhöz! — Egy ökör erejét? Terheld meg! — Egy férfi lényét? Hallgasd meg őt! — Egy nő gondolatait? Erre nincs mód! (Hindosztán.)

△ ▽ △

Séta a magyar könyvpiac körül.

Ez a séta voltaképpen képzeletbeli, mert már Kálmán király megmondta, hogy arról, ami nincs, ne beszéljünk. Magyar könyvpiac a szó szoros értelmében nincs. Időnként megjelennek könyvek, érdemes és kevésbé érdemes munkák, amelyek néha még vevőkre is találnak, de olyan nagyszabású üzleti csereviszony, amelyben az érték egyfelől a könyv, másfelől az egyenértéknek jelzett és a ma fennálló törvényeink által elfogadott pénzem, — olyan nincs.

Beszéljünk közkeletű nyelven. Ilyenkor, karácsony évadján a napilapok irodalmi rovatában sűrűn jelennek meg hírek bizonyos új irodalmi termékek megjelenéséről s e hírek formája rendszerint a következő:

«A magyar könyvpiacra új munka jelent meg...» stb.

A csudába is, hol van az a magyar könyvpiac? Úgy vagyok vele, mint a tőzsdérovat pénzpiacával. Azt is egyre hallom: a pénzpiac az árak emelkedtek, a pénzpiac nagy a lanyhaság és több efféle. Hát kérem szeretettel, arra a pénzpiacra is nagyon szeretnék már egyszer eljutni, van a zsebemben egy csomó rézkrajczár, szeretnék tíz krajczárért néhány ezer forintot vásárolni. Vagy nem pénzt árulnak a pénzpiacra?

De térjünk vissza a könyvpiacra. A dolog nagyon érdekelt engem, mert tetszik tudni, én is megjelentem a karácsonyi könyvpiacra. Meg ám! Meg is írták rólam néhány sorokban, hogy a karácsonyi könyvpiac új könyvvel gazdagodott...

Az olvasó előtt azonban tartozom azzal az őszinteséggel, hogy ez nem igaz. Az én könyvemet, kérem, magam adtam ki, a saját pénzemem stb. stb. Ez nem érdekes, de az már határozottan érdekes, hogy mielőtt a könyvet magam adtam volna ki, fölkerestem néhány könyvkiadót és így szóltam neki:

Uram, ön ismeri nevemet. Minden túltengő önérték nélkül állíthatom, hogy a közönség is. Adja ki a könyvemet!

A kiadó ekkor udvariasan elkezdte dörzsölgétni a kezét, udvariasan mosolygott, aztán elkezdett himezni, majd hámozni, végre kisértette, hogy én vagyok a világ legnagyobb írója, de a könyvemet még sem adhatja ki, mert a magyar közönségnek nem kell magyar könyv, vagy ha kell, hát csak díszmunka kell, amit a szalon asztalára tehet vagy a könyvszekrényébe, de elolvassnia épen-séggel nem muszáj, esetleg megveszi azokat a sorozatos könyveket, amelyeket a könyvágens kínál — részletre, vagy élvezettel olvassa az idegen munkákat, főként az olyanokat, amelyek nem annyira a litteratúrával, mint inkább az ellenkezőjével állnak szorosabb kapcsolatban.

A könyvkiadó még megkért, hogy engedjem el neki a magyar olvasóközönség indolenciájának a részletezését, mert összefacsarodik a szíve. Elengedtem neki. Miért facsarodik össze szegénynek a szíve?

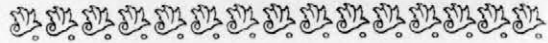
Aki pedig azt hiszi, hogy e történetet a könyvkiadóról azért írtam meg, mert szörnyen haragszom rá és ki akarom pellengérezni, hát téved. Sőt ellenkezőleg, én teljesen a könyvkiadó álláspontján vagyok: csakugyan a magyar közönség a hibás. Hiszen annak a könyvkiadónak mindegy, ő magyar könyvet szívesen kiadna, ha az jó üzletnek bizonyulna. De ha nem az!

A magyar közönség nem szereti a magyar irodalmat. Kérem, ez igaz. Ugy-e, milyen keserű és szomorú igazság? Tessék, kérem, végigkutatni és kipuhatolni, hogy minő fokon áll a magyar közönség litteratúrával szemben. Csodálatos fölfedezés lesz a vége. A magyar közönség irodalmilag bizony nagyon kevésbé műveli magát. Minden irodalmi tápláléka a napilapok kétes értékű olvasmányai, néhány idegen könyv vagy a kalendárium. Nagyon kevés a kivétel ez alól. Aki már kivétel, az maga is ír vagy hivatásánál, társadalmi összeköttetéseivel fogva valamilyen kapcsolatban van az irodalommal.

A magyar közönség tehát mostohája a magyar irodalomnak. És épen emiatt az ok miatt sok inzultus is éri a közönséget a könyvkiadók részéről. Miután a közönség érzéketlen a magas színvonalú magyar irodalmi termelés iránt, a könyvkiadó olyan könyveket vád az olvasó fejéhez, amilyen neki tetszik. A legsilányabbat, legselejtejesebbet, mindenestire kétes értékűt, izlés és erkölcsrontót. Vagy nem a közönség hibás azért, hogy egy ugynevezett kiadóállalat például a következőképp hirdeti most a maga nyomtatványait:

«Mesés olcsó!
4 kiló olvasnivaló 95 krajczár. Mesés olcsóság! Egy fél évig csaknem ingyen olvasható!»

Hát kérem, a magyar olvasóközönségnek már kilóval mérik az irodalmat? Úgy kell! Az a közönség, amely az ilyet megtűri, sőt az ilyenhez hozzájárul, megérdemli ezt. Hány kiló marhasót, akarom mondani olvasnivalót ajánl az a bizonyos kiadóállalat? 4 kilót. Ez a magyar könyvpiac szimbolikus jelentőségű értékmérője. A kiló! Gratulálunk hozzá a magyar közönségnek!... *Laborc.*

Karácsonykor.

Karácsonyestén, — ha
Soha nem is máskor,
Minden ház eltelik
Valami bűbajos
Mennyei varázstól.

Minden házra leszáll
Valami szent béke.
Bár egy pillanatnyit,
Mindenki feltekint
A jóságos égre.

Valami áhitat
Minden szívben csendül,
S bár egy sejtelemnyit,
Érez a leszállott
Örök kegyelemből.

Minden embernek van
Bár egy gondolatja.
Mely a bűnös földről
Egy tisztább, igazabb
Világba ragadja.

Minden lélekből száll
Legalább egy sóhaj,
S a hogy száll, vergődve,
Valahol, valahol
Összetalálkozik
A hív Megváltóval.

Nagy Vincze.

Hány betű van a bibliában? Egy hollandinak az az ötlete támadt, hogy megszámlálja a biblia betűit. El is kezdte a fáradságos s mégis mindamellettszontalan munkát s 30 évi fáradság után előállt azzal a fölfedezésével, hogy a bibliában levő összes betűk száma: 3.566.480. Kinek volna kedve utána nézni, hogy a hőbortos hollandinak igaza van-e?

Karácsonyi gondolatok.

Az Úr kegyelme végtelen. Nem hagyja támasz nélkül az emberiséget, a földi élet chaosának kapaszkodó, vergődő, egymáson emelkedő s egymás ellen törő, örökös harcban álló alakjait s minden esztendőben egyszer, kiegyenlítő minden ellentétet, egy kapocsba vonja az emberiség szíve dobbanását.

Testvért mutat egymásban a gyűlölködő ellenségeknek s az ünnepi hangulatok áhitatában éreznünk engedni az ő irdalmának örökkévalóságát.

A csillagok pihék, amik szállanak, a béke fehér leplét vonják az élet küzdelmei fölé s a parányi lángok, melyek a zöld ágakon kigyúlanak, fényt és meleget árasztanak szét az egész világra.

A szeretet minden évben földre száll egyszer s ha a többi háromszázhatvanegynapon fölfeszítik is: egy napon mégis föltárlja előttünk testvéri viszonyunkat s egymáshoz vezeti az embereket.

S ez a kereszténység legszebb diadala.

B. E.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET

Róza. (*Jakab* Ödön verskötete.) *Jakab* Ödön, a komolyszavú, mely érzésű és nemes hevületű jeles költő, új verseskötényvel jelent meg a magyar könyvpiacra s ez a könyv egyike a legművészebb, legértékesebb, de egyúttal legszomorúbb alkotásoknak. A könyv Rózáról szól, az elhunyt hitvesről, a legfinomabb lelkű, legérzőbb szívű nemes úri asszonyról, aki édes hajdonkorában már felgyújtotta lelkének fényével a *Jakab* Ödön költői zsenijét s akinek lábai elé boldog asszonykorában már a költészetnek gyönyörű véripiros rózsáit szórta a rajongó költő-térj. *Jakab* Ödön poézise repkényként futotta körül mindig azt a klasszikus szépségű asszonyi alakot, akit a hitveséből maga teremtetett magának a legtokéletesebb eszményi nő mintájára. Nagyon jó, nagyon finom lelkű s az urát mindennekfelett megértő asszony lehetett a költő Rózája. A magyar költői irodalom a révén sok gyönyörű költeménnyel lett gazdagabb s mint ahogy ma áldó kegyelettel fordul az emlékezés Csokonai Lillája felé, úgy fog a késői nemzedék halásán emlékezni a *Jakab* Ödön Rózájára is, aki költő-ferje által maga a rózsákat hintó Thüringiai Erzsébet. A *Jakab* Ödön Róza-cziklusa ezúttal egy egész vaskos kötettel lett gazdagabb. Megrendítő, tragikus alkalom fakasztotta ez apró énekeket. A halál vízből fakadtak a panaszos hangú sötét források, amelyekből dagadozva zuhog, harsog, tör előre a vergődő szív fájdalma. Róza meghalt. Éjbe omlott egy egész világ, amelyben boldogan szárnyalt, csapongott az ihletett költői lélek. Ezt a szörnyű tragikumot az élet rettenetes végét, az emberi sors legkérelhetlenebb végétét írja jagató dalokba a költő. A hangja egy-egy sikoltás, egy-egy halk sóhaj, egy-egy békétlen kifakadás; olyan mindenik dala, mint sötét, veszterhes éjszakában azok a robajjal járó, vagy hirtelen elmuló villámlobbanások, amelyek szelid kék sugárzó fényvel festik meg az ég határát. *Jakab* Ödön valamennyi ismert poétai jelessége nemesen kristálylódva található fel e gyönyörű bús verseskötényben, amely pirosbarna bőrkötésben, a költő elhunyt hitvesének arczképével és Neogrady finom illusztrációival, igen szép kiállításban jelent meg a Franklin-Társulat kiadásában. Ára 3 korona. Nagyon melegen ajánljuk olvasóink figyelmébe.

P. J.

Petőfi-Társaság. A Petőfi-Társaság legutóbbi fölvásoló ülésén *Vértessy* Gyula, a kiváló novellista, kit lapunk olvasói is ösmernek sok szép munkája után, tartotta székfoglalóját. «Későn» című poétikus elbeszélést olvasta föl, melyben egy modern ember szerelmét rajzolja az ő kedves, lírikus, meleg színeivel. A pompás elbeszélést zajos tapsokkal fogadta a közönség. *Koroda* Pál az új történeti drámáról tartott igen érdekes fölvásolást. *Zempléni* Árpád «Turáni dalok» címmel két szép költeményt olvasta föl, egyikben a rogulok pusztulását siratja, másikban a szabadságharc legendás hőseit. Bem apót ünnepli. Ugyancsak ő adta elő a távol levő szerző helyett *Lampérth* Géza «Diplomás lányok» című költeményét is, mely kedves humorával és a modern életbe vágó tárggyal nagy hatással volt a közönségre. Mind a két poétát zajos tapsok honorálták. A fölvásolást követő zárt ülésen a társaság elhatározta, hogy vagyonának kezelését a magyar földhitelezetetre bízta. Ugyanitt jelentette be az elnök, hogy a társaság szeretett és becsült nagyerdemű főtitkára, *Szana* Tamás lemondott ezen tisztségéről s vele együtt *Jakab* Ödön is letette titkári tisztségét. Az így megüresedett tisztségeket a társaság december 28-iki közgyűlésén tölti be, amikor *Szana* Tamást tiszteletbeli tagjává választja. Ugyanekkor lesznek a tagválasztások is. A két üres helyre öt kandidátus van: *Ferenczy* Ferencz, *Tömörkény* István, *Sajó* Sándor, *Sas* Ede és *Zboray* Aladár.

Irodalmi est Fehérvárott. Egyik legfiatalabb és legtevékenyebb vidéki kulturális egyesületünk, a Fehérmegyei Irodalmi és Közművelődési Egyesület fényesen sikerült, magas irodalmi és művészi színvonalon álló estét rendezett a legközelebbi napokban, az ősi koronázó városban, Székesfehérvárott. Fővárosi előkelő írók és helybeli kiválóságok szolgáltatták a műsort. Budapestről *Berczik* Árpád, a korszerű végzettkőr, *Várdy* Antal kitűnő költőnk és *Lampérth* Géza, lapunk főmunkatársa vettek részt az estélyen, kiket *Szűts* Jenő alispán és *Havranck* polgár-

mester fogadott az állomáson, ott időzésük alatt pedig *Zalay* Mihály, a csiztercerzi-rendház igazgatója látott vendégül a rend régi hagyományos vendégszeretetével. Az estélyen *Berczik* Árpád «En magyar népem» címmel ízzó fajszeretettől áthatott fölvásolást tartott a magyar népről, annak megbecsülendő erényeiről és nemes tulajdonságairól. A fényes közönség valóságos ünneppel a kitűnő író. *Várdy* Antal néhány szép költeményének művészi elmondásával és a fehérvári színészet múltjából tartott rendkívül érdekes szabad előadásával bilincselte le a hallgatók figyelmét. *Lampérth* Géza a «Diplomás lányok» és más újabb költeményeit adta elő a közönség folyton fölhangozó lelkes tapsai között. *Havas* Gaborné művészi zongorajátéka és *Tomm* Béla gyönyörű hegedűjátéka (*Schwarzbach* Flóra zongorakíséretével) méltóképpen egészítette ki a pompás programot. Az agilis egyesület, melynek élén egy lelkes magyar ifrasszony, *Békássy* Elemérné áll s a titkár, *Nagy* Vincze, legközelebb a Petőfi-ház alapja javára rendez hangversenyt.

Acsády Ignác. A magyar történetírás nagyerdemű munkása. Acsády Ignác, hosszas szenvedés után meghalt a héten, súlyos vesztésére történetirodalmunknak, mely még sok becses alkotást várhatott az ő szorgalmas és avatott tollából. *Acsády* Nagy-Károlyban született 1845-ben, Debreczenben tanult s ott szívta magába a magyar história szívetét. Pályáját mint hírlapíró kezdte a régi Pesti Naplónál 24 éves korában. Magyar publicisztikai munkásságot fejtett ki, a regényírással is megpróbálkozott (*Fridényi* bankja, *Pénzhűzasság*) de csak akkor találta meg igazi sikerének terét, mikor a történeti tanulmányokra adta magát. Az Országos Levéltár gazdag anyagában kezdett kutatni s a becses anyagot művészi formába öntve, egymás után jelentek meg művei: «Magyarország Budavár visszafoglalása korában», majd *Széchy* Mária életrajza, azután gazdaságtörténelmi tanulmányai «Magyarország népessége a pragmatika sanctio korában» című nagyobb műve. Legnagyobb munkája: «A magyar birodalom története» két kötetben s legutolsó műve, mely csak a nyár folyamán jelent meg «A magyar jobbjátság története».

Delila. A Nemzeti Színház legutóbb ismét új író művét mutatta be. *K. Barabás* János 3 fölvonásos drámáját, mely a bibliai Sámson és *Delila* ismert történetét tárgyalja, meglehetősen zavaros és terjedő mese keretében. A darab egészben véve bizony gyenge és kezdetleges alkotás, nem egy jelenete azonban az új szerző erős drámai érzékére és jellemzőképességére enged következtetést. Odon, bibliai zamatú nyelvben is sok a szín és erő. Ezeket a jó tulajdonságokat méltányolta is a közönség és barátságos indulattal fogadta *Barabás* darabját, melynek főszerepeit *Jászai*, *Hegyessy* Mari, *Alszege* Irma, *Szacsnyay*, *Gál* és *Gyenes* játszották.

A legjobb drámának. A Magyar Tudományos Akadémia legutóbbi ülésén *Heinrich* Gusztáv főtitkár bejelentette, hogy özvegy *Vojnics* Tivadarné húszeszer koronát kamatoztatott az Akadémiának oly czélból, hogy annak kamataival minden esztendőben a legjobb magyar drámát jutalmazza az Akadémia. A díj a jövő esztendőben lesz első ízben esedékes s az Akadémia az évi drámatermés megfigyelésével *Heinrich* Gusztáv főtitkár, *Ferenczy* Zoltán és *Négyesy* László levelező tagokat bízta meg. *Helikon*.

A taps történetéből. A taps nem mindenütt szolgál a tetzés nyilvánítására. *Livingstone*, a híres utazó beszéli, hogy áfrikai utazása alkalmával az őt kísérő alpalupal-törzsbeli néger asszonyok elénekeltek szürkülettől éjfélig is s az ének mellé fáradihatatlanul tapsoltak. A taps egyébiránt a kultúra alacsony fokán álló sok népnek szolgál az ének ütemének jelzésére. Ezt Európában is akárhányszor láthatni a magukat cirkszokban mutogató vad néptörzsek előadásáiban; rendkívül érdekes azonban némelyiknek: a — mondhatni — tapsbeszéde. Így például a *czipeták* minden kérdésére tappsal felelnek. Ha valaki azt kérdi egy *czipeta* embertől, jó irányban halad-e: a felelet egy tappsól áll; ha hívják: kétszer tapsol annak a jelöl, hogy azonnal jó. A délafrikai *Cimuna* község lakói egyformán tapsolnak, akár bocsánatot kérnek, akár köszöntik az idegen s ember legyet, aki a taps különböző nüanszaiból kitalálja annak az értelmét. *Lombroso* szerint az ősember is használta a tapsot épen úgy, mint ma a vad néptörzsek, beszéd helyett a dicséret, a óssa, a harag, a köszöntés kifejezésére is ilyenformán meg lehet az összefüggést találni a kulturnépe és a vadak tapsa közt, mert hiszen a színházban fölhangozó taps is a kitüntetés, a dicséret jele.

Kaukázuson keresztül.

Írta: **Csudáky Bertalan.**

XI.

Kétszáz verszt! Ennyi a gruziai katonai országot hossza. *Jermolov, Voronczof és Cziczánov* herczegé az érdem, hogy ezen a vakmerő szerpentínúton ma már két nap alatt jutunk el hegyen, völgyön, szakadékokon és havasokon keresztül Gruzia verőfényes, szelídföldjére. Ők tették járhatóvá és biztossá ezt az utat, melyen *Lázárev* parancsnok idejében 32 pár ökörtől vont ártán, nagy erőmegfeszítéssel, sokszor egy teljes hónapig gyötördött az utas, még Tifliszig tudott vergődni.

Tamara históriái nevezetességű várán túl az út már folytonos emelkedőben van. Delizsáncunk minden baj nélkül halad előre. Már csak néhány állomást kell elhagynunk s túl leszünk még a *zivatáros felhőkön* is. Utonútfélen vad környezetben festői bástyák, ezer-ezerkétszáz esztendőes keresztény gruziai templomok, várak és fejedelmi paloták omladékai szürkülnek. Dicsőséges korok vénséges tanúi ezek. Minden vár, minden völgy egy-egy maroknyi törzs küzdőtere és menedékhelye volt. A kőóriásokat rég kikezde már a kegyetlen idő, de a fegyverben álló fajok karaktere még mindig a régi. Nincs ennek a földnek még egy olyan helye, hol annyi harcziás néptörzs oly kegyetlenül mérkőzött volna egymással, mint a vad, a félelmetesen szép Kaukázusban. Egy zivatáros évszázad tünt el a semmisségbe, hogy Kauzázus az oroszok birtokában van s e tengernyi idő alatt csak annyiban változott a helyzet, hogy az orosz kultúra védőszárnyai alatt némileg könnyebb szerrel közelíthetjük meg a kaukázusi néptörzsek otthonát, mint annak előtte.

Itt a vadregényes Kaukázus! — kiáltja a gruz kalauz. — Ráút a kindzsáljára s büszkélkedve meséli, hogy huszonötévi szolgálat alatt mi minden történt övele. Előrántja s megvillogtatja a nap sugaraiban azt a kétélű gyilkos szerszámot s a kaukázusi fajok harcziás önrzettségével elmondja, hogy ezzel az apjától örökölt kindzsállal már nem egy *ingus*t küldött a másvilágra. Legszébb harcizom (a harcizot és a verekedést a kaukázusiak *szép*-nek nevezik) akkor volt, mondja nagy büszkén, amikor az öreg perza sah járt minálunk. Épen itt támadtak meg bennünket — s azzal rámutatott egy rendkívül merész sziklászakadékra. Igaz, megsebeztek a fejemet s mindkét karomat, de a támadókat mégis helybenhagytam. Itt a naprendem, ezt kaptam azért a kis verekedésért — a felséges úrtól. Rettegnek is azért a döntőem a vad-orzók! Aki velem utazik, annak nincs mitől félnie. A marcsona kinézésű gruz élményei olyan bátorságot öntöttek mindnyájunkba, hogy többé egyikünk se gondolt töltött revolverére, melyet eddig állandóan kezünkügyében tartogattunk. A trombita harsog, az ostor pattog, a lovak prűzkölve igyekeznek a sziklás úton, mely perczről-perczre mindinkább merészebb és veszedelmebb. Jobbról lezuhanással fenyegető sziklatömbök, balról a szédületes mélységben, a vad mormolással rohanó *Terek*. A keskeny hegyi úton itt-ott már fölbukkan Kaukázus egy-egy délczeg típusa. Kezét harcizra készen, állandóan a kindzsállján tartja, mintha leszámolásra készülne a delizsánc békés utasaival. Majd apró *kabard*, *gruziai* és *ingus* gyermeközök, sokszor paradicsomi dreszben rohannak a kocsi elé, éktelen sipitással fölkinálják Kazbek csillogó kristályait s miután jajveszékélő hangon kiharczoltak egyiket kopeket, szörnyű ordítással eljárják a tüzes *lyezgin-kát* (kaukázusi tánc). Egy pillanat múlva már ott teremnek a kopár sziklafalakon, melyeknek hasadékaiból villogó szemük tovább leleselkedik a közeledő idegenre. Ha már itt járunk a veszedelmes hegyi lakók falvai közelében, vessünk egy pillantást az *ingusok* sásfészkébe. Ezek a

rablók még ma is azt állítják, hogy nem alattvalók. Dicséskesznek függetlenségükkel s nagyra vannak hatalmas őseik birodalmával, — amely sohasem létezett. Telen fonnak, szönek. Ők és a *kabardok* készítik a *burkát* — a kaukázusi zivatarköntöst. Nyáron sziklához lapulnak, lesik a prédát, rálönek az utasra, kifosztják és sokszor kikötnek még a merész kozákorséggel is. Kaukázus legfélelmetesebb rablói ők, akik állandóan foglalkoztatják a rendőri adminisztrációt. Egész falvak csak rablásból élnek, ez már fajbéli professziója a kóborló ingusnak. Fegyverben áll a kabard is, mint minden valamirevaló hegyi lakója a zord Kaukázusnak, de a büszke *cserkeszek* rokontörzse már többet ért a becsülethez, mint az *ingus*. Megelégszik a legsilányabb táplálékkal s a mindennapiját emberföltötti fáradtsággal — úgyszólván a kősziklából teremti elő. Szennyes, füstös viskójában, mely úgy tapad a kősziklához, mint valami sásfészek, — érintetlenül őrzte meg faji szokásait. A kabardok társas életet élnek, kedvelt szórakozásuk zene, tánc, ének és mese. Ha keresztény a kabard, egy feleséget vesz s azt tartja, elég, ha egy veszekszik a háznál, sőt sokszor a nagy nyomor miatt azt is megbánja, ami elvégre nálunk is megesk. Ha azonban török származású, akkor ősi szokás szerint valóságos háremet rendez be Kaukázus bércei között. Mielőtt a házasság megtörténne, megállapodnak a *kalim*-ban, vagyis a menyasszonyi hozományban. A *kalim* áll két tehénből, egy hegymászó lóból és két egészséges ökröből. Az *«egészséges»* ököre egy idő óta különös gondjuk van a kabardoknak, mert sokszor oly csendes kimúlásra áhító, agyonkínzott állatokat hoztak ajándékba, hogy még a lakodalom napját sem tudták megérni. Aztán, ha a *Korán* versei szerint kimondták a boldogító igent, lakodalomhoz látnak, ami csodálatos módon hasonlít az ősi magyar dínom-dánomhoz, amikor nem volt neveltség csontokkal dobálózni. Durrog a pisztoly, csillog-villog a gazdagon diszített kindzsál s az őrm jelélű bárányszőr sápkák röpködnek a levegőben. Elvágják a menyecske *saffián* fűzőjének jól elrejtett szalagját, megjön a kabard hősmundák hegedőse s olyan lakodalmi örömjaj támad a füstös sziklafaluban, hogy a kabard néphiedelem szerint — még a kazbeki jégóriások is elmozdulnak a helyükről. A kabardok legkedveltebb itala a sör. Fontos szerepe van, különösen a nagyobb ünnepeken, kiváltképpen a lakodalmakon. A kabard nem tud oly felköszöntőt mondani, melyben ne dicsőiténé a sőt és a sört. Minden kabard felköszöntő *ámen*-nel végződik.

A füstös sziklászobába közepén egy koromlepte *mún-gál* van elhelyezve. Ez a tűzhely, amolyan ősi tatárkemenyecsze, melyen a zamatos *saslik* (nyáron sült báránypescenye) készül. A háziasszony a klasszikus idők vesztaszüzeire emlékeztet. Állandóan otthon ül, szó, fon s ügyel a tűzre, hogy ki ne aludjék. A férj után, aki a sarokban báránypremekkel leterített kőrakáson lustálkodik, legnagyobb úr a háznál: a füst. Elszédültem, amikor gruziai kalauzom védnöksége mellett egy ilyen kabard otthonba benyitottam. Egy kis *saslik*, *gyümölcs*, *csurek* (lepényfajta) s egy kis *tej*, ebből áll a hegyi lakók táplálkozása. Ha e négy főétel együtvé talál kerülni, az vagy lakodalmat vagy sátoros ünnepet jelent.

Leszámítva a kabardok derűs lakodalmi mitoszát, bizonyos, hogy azok a hőmezők, gleccserek, melyek gruziai utunkban most épen szemünkbe csillognak, a legtöbb szerencsétlenséget a *darjál* hegyszorosban idézték elő. Nyolcz óriási gleccser ereszkedik a Kazbekről a *Terek* sziklás ágya felé. Szépségben, vakító csillogásban vetekesznek egymással. Ezekre tesz kirándulást az, aki a kaukázusi jég- és hőmezők megkapó tájképeiben gyönyörködni akar. Legnagyobb és legveszedelmebb közülök a *Devdorákszkij* és mert legveszedelmebb, a kíváncsi turistavilágot

épen ez igazolja legjobban. Az öreg jégóriás már rég nem vett részt a kabardok és gruziaiak lakodalmán. Utóljára 1832-ben mozdult meg, de ezt a nagyszabású kirándulását már a hóbirodalom lakói se fogadták szívesen. Hatalmas orkán kerekedett a Kazbek felől, a gleccser lezuhant és két versznyi távolságban eltemette az utat és betömté a Terek folyó völgyét hóval, jéggel és vándorkövekkel. Negyvenolczi ó magasságban feküdt a fagyos törmelék s két teljes esztendő kellett hozzá, míg a kaukázusi nap kegyelméből fölolvadt s a Terek medrében a pusztulás útjára elindulhatott. Az utasokat ezen az óriási jégasztalon keresztül, kötelekhez erősített ládákban csúsztatták egyik végtől a másikig. Csaknem a XVII-ik századig, kizárólag Kaukázus vakmerő hegyi lakói és a Terek partján kóborló s rablásból élő törzsek használták a merész kanyarulatokban kígyózó gruziai utat. 1770-ben még a gondosan fölfegyverezett orosz hadsereg is igen sokszor nagy vereséget szenvedett a hegyi lakók támadásaival szemben. Most pompás utak, jól megépített hidak hófúvások ellen menedéket adó állomások és vendéglők, kellő biztonságot nyújtanak Kaukázus látogatóinak. Mielőtt az oroszok birtokukba ejtették volna Kaukázust, csak egy útja volt ennek a vadregényes országnak s az is közvetlenül Kazbek veszedelmes jéghegyei mellett vezetett el s szomorú sors várt arra, aki a Kazbeket át télvíz idején igyekezett Vladikaukából — Tifliszbe.

Harsan a kürt. Itt vagyunk a gruziai út legszebb pontján, a kazbeki állomáson. A lenyugvó nap arany sugaraiban még vakítóan ragyognak a hósípkás csúcsok, de ideleint, a lábunk alatt tátogó mélységben, — már zivataros sötét éjszaka... (Folytatjuk.)

Bíróság előtt.

— Hiába való minden tagadása, mert a rendőr is látta, a mint a kezét a panaszos zsebébe dugta.

— De elnök úr, mikor oly borzasztó hideg volt!

APRÓSÁGOK

Ezeréves Krisztuskép. Egy kis genuai templomban, a Sant-Bartolomeo degli Armeni templomban egy Krisztusképet őriznek, melynek történetét ezer évvel visszafelé lehet megállapítani. A képet egy genuai dozsa a 13. században egy bizánci császártól kapta hála fejében, mert ennek háborúban segítségét nyújtott. Konstantinápolyba a képet 994-ben Szibériából hozták és mindig igen nagy becsben tartották, mert a monda szerint egy szíriai festő Krisztus életében festette. Abgar, mesopotámiai királynak beteg volt a leánya és meghívta magához a zsidó nép nagy csodatevőjét, hogy meggyógyítsa. Krisztus nem ment el, de egy levélben csodálatosan benyomott arczképét küldte, melynek látásától és az üdvözítő írott szavaitól a királyleány meggyógyult. A király erre megbízott egy szíriai festőt, hogy «a nagy orvosról, ki pusztá szavával gyógyít», életnagyságú festményt készítsen. Ez lett volna állítólag az a kép, melyet most Genuában őriznek egy fali szekrényben, mely tizenegy lakattal van elzárva. A kulcokat előkelő genuai egyházi férfiak és arisztokrata családok őrzik. A szekrény kinyitására mind a tizenegy kulcs szükséges úgy, hogy a kép kivétele a szekrényből mindenkor nagy előkészületekkel jár és sok tanú jelenlétében történik meg. Krisztus feje már csaknem teljesen fölismerhetlen. Csak sötétvörös és fekete foltok látszanak, melyek együttvéve emberarcz formájú ovált képeznek. Talán lehetne restaurálni a képet, hogy az arcz ismét fölismerhető legyen, de ezt a genuai érsek nem akarja megengedni. Secondo Pia turini ügyvéd és amatőr-fényképész engedelmet kért rá, hogy a képet lefotografálhassa. Ő fényképezte le két év előtt az olasz kir. ház legbecesebb ereklyéjét, azt a lepedőt is, amelybe a legenda szerint Krisztus holttestét begöngyölték. Ekkor kitűnt a fényképen, hogy az ósrégi lepedőn látható vörnyomok egy Krisztuskép részei, melyet szabad szemmel senki sem volt képes fölismereni. Hasonló eredményt remélt a turini amatőr-fényképész az ósrégi Krisztusképpel is. Miután megkapta az engedelmet, kivették a képet a szekrényből és az érsek és a polgármester jelenlétében fényképeztek. Az eredmény meglepő volt. Míg az eredeti már teljesen fölismerhetet-

len, a fényképen tiszta, kifejezésteljes férfiarcz látszik. A kép portrait benyomását teszi és vonásai nagyon egyéniek. Hogy a lefotografált festmény tényleg Krisztus eredeti arczképe volna, azt kevesen hiszik, de tény, hogy ósrégi a kép és a keresztény ó-kor műtörténetének szempontjából nagyon becses.

A tulipán. Ez a virág minálunk ez időszert a hazafias mozgalmak és a hazafias érzések szimbóluma lett, miért is szinte hazafias és kulturtörténeti kötelesség ismernünk ennek az érdekes dísznövénynek a biográfiáját. A tulipánhagymával való kereskedést vataha súlya szerint ipar- és tőzsdeszeregő üzték. Pénzt, birtokot, házat, barmot, ruhát stb. adtak a tulipánhagymákért. Egy régi hollandi írás szerint nemcsak kereskedők, iparosok stb. hódoltak e szentvedélynek. Minden városban voltak vendéglők, melyek tulipántőzsdéül szolgáltak és a hol a szerződés nagy lakomák mellett kötöttek. Megvolt a saját törvényük, jegyzőjük és irnokuk. A tulipánoknak oly keresletük volt, akár csak 1856-ban a hitelrészvényeknek és akkor egy tulipán annyit volt, mint ma egy részvény. Szerződéseket kötöttek és sok ezrest fizettek a tulipánokért. Így például 400 ass szierke tengernagytulipán 4400 forintba került, 200 ass Semper Augustus 5500 forintba. 1637-ben Alkmarban 120 tulipánhagyma a városi árvaház javára 90.000 forintért kelt el. Egy ember néhány hét alatt 60.000 forintot nyert és egy városban több mint 10 millió forintot fektettek tulipánokba.

Sok tréfás anekdota került közszájra, többek között egy kereskedő 500 forintért vett egy tulipánhagymát, röviddel azután egy alkusz másféle árút kínált neki. A kereskedő egy friss heringet és egy korsó sört hozott neki. Az alkusz látta a hagymát ott az asztalon s minthogy azt hitte, hogy közönséges vöröshagyma, megámoza nyugodtan és alaposan beleharcolt. Ez a harapás a kereskedőnek sokkal többbe került, mintha az oraniai herceget vendégelte volna meg. Sok szegény ember meggazdagodott és sokan pénzéért tették potom áron nagy vagyonukat. 2500 forintos birtokot adtak egy-egy tulipánfajért, vagy kocsit, két lovat és szerszámot áldoztak föl e szentvedélynek. Így tartott ez a szerencsétlen játék 1637-ig s akkor hirtelen fordulat állott be. Ha valaki megálmodta volna, hogy a világ minden gazdagsága a Zuyder-taván fog összpontosulni, míg a szegénység Hollandiában: nem hitték volna el, hanem most fölbredtek a szörnyű valóságra. Szerződésszegések és végrehajtások mindennaposak voltak az összes városokban. A mérhetetlen gazdagság álma eltűnt és azok, kik pár hét előtt még néhány tulipán boldog birtokosai voltak, sötétben bámultak a hagymákra, melyek értéktelenek lettek és a melyeket nem lehetett már semmi áron sem eladni. A tulipán-kereskedők végső kétségbeesésükben nyilvános gyűlést hívtak egybe, hol hatalmas érvekkel akarták bizonyítani, hogy az ijedség ostobaság és igaztalan; de mi haszna, a hagyma értéktelen maradt. A bíróság nem vett fel szerzőjésszegési pereket, mert az az egész kereskedést jatek-szentvedélynek deklarálta. Semmiféle hatalom nem tudott többé segíteni rajtuk. A dolog vége az lett, hogy kevesen gazdagodtak meg és e könnyen elért vagyon miatt szegyenkeznük kellett, de a legtöbbönkre ment. Számos év múltán tudta csak magát az ország összeszedni a csapástól, melyet egy tulipánhagyma költött értéke miatt szenvedett.

Az emberi test csodái. Egy szakértő szerint az emberi test alkotrészei, hatvannyolc kilogramm súlyú férfít véve számításba, mind megtalálhatók 2200 tyuktojásában. de természetesen más csoportosításban. Ez alkotrészekből elő lehetne állítani kilenczvennyolc köbméter hidrogént, mely hatvannyolc kilogramm súlyú léggömböt felröphetne. A testben levő vasból hét nagy szeglet lehetne készíteni, továbbá hat kilogramm gyertyát s a szényből hatvanöt tucztal ceruzát, végül a foszfor 820.000 gyújtóhoz lenne elegendő. Mindezekon kívül maradna még húsz kávéskanálnyi só, ötven nagy cukoradarab és tizenkét liter víz.

Az influenza történetéből. Az influenza Oroszországból eredt, ahol maga a czár is sokáig szynlette a kellemetlen betegséget. Budapest 1888–1889-ben volt nagy influenzajárvány, ahg akadt család, amelynek egy vagy több tagja ne szenvedett volna influenzában. A betegség leginkább a jobbmódúak közül szedte áldozatait, míg a szegény néposztálynál kevés influenzás beteg volt. Budapestről a járvány szétterjedt az egész országban. De nemcsak minálunk, hanem egész Európában elterjedt az influenza, sőt elvitték a tengeren túlra is, Amerikába, Spanyol-, Német- és Franciaországban és a Balkán-államokban is sorra szedte áldozatait a járvány. Az első influenza-járvány 1510-ben indult ki Málta szigetéről. A legsúlyosabb influenza-járvány 1729-ben volt és csaknem féleztendőig tartott. Nagyobb influenza-járványok voltak még 1742-ben, 1757-ben és 1761-ben. A XIX. század legnagyobb influenza-járványai 1851-ben és 1871-ben enyhé jellegűek voltak. Magyarországon 1888 óta csaknem minden évben van influenza-megbetegedés, de ritkán végzetes kimenetelű. De már 1888-ban sokan haltak el influenzában. — Az influenza ma már nem okoz nagy aggodalmat, mint valaha.

Toborzó.

A HÉTRŐL

A népipar. A *Magyar Világ* önérettel mutat rá, hogy az elsők között volt, amely a magyar népipar fölkarolásának nemzeti és művészeti jelentőségét hangsúlyozta. Erről a témáról e héten *Fesztly Árpád*, a kiváló festőművész tartott érdekes fölolvastást. Fölolvasásában kiemelte, hogy a háziipar fejlődése nagyon fontos a nemzeti állam életének és szociális viszonyainak kialakulására. De a népipar a háziiparral szemben nemcsak külső kívánalmakat elégít ki, hanem egy-egy népfaj lelki életének ad kifejezést, egyéni izlést és sajátos fölfogást. Az irodalmi nyelv is a nép nyelvétől alakult ki és fejtett magas fokra. Művészetünknek, művésziparunknak is abból az őstalajból kell kinőni, abból a formanyelvűből, melyet a magyar nép alkotott s mindeddig megőrzött. Abban az evolúcióban, amely a közeli jövőben forrongásba fogja hozni az összes európai nemzeteket, csak úgy kerülhetünk ki győzedelmesen, ha az idegen befolyás, idegen szemmel s idegen fölfogások ellen egy erősen kifejtett, önálló nemzeti művelődésnek bástyái fognak bennünket megvédelmezni. Meg kell teremtenünk az önálló nemzeti izlést és vele a magyar nemzeti műveltséget. Ez lesz a legerősebb kapocs, mely a milliók lelkét összekötni képes. Az előadó ezután szociális szempontból fejtegette a népipar jelentőségét.

Az amerikai magyarok szervezkedése. Az amerikai magyarság létfontartó nehézküzdelmében egyre jobban érzi a tömörülés szükségességét. Erkölcsei és gazdasági érdekei kívánják, hogy társadalmi közösségben éljenek s mi innen az ő-hazából örvendező figyelemmel kísérjük ezt az egymás mellé sorakozást. A *bridgeporti* magyarok nemrég megalakították a *Young Men's Christian Association* című hatalmas amerikai társadalmi szervezet első magyar osztályát az amerikai magyarság tömörítése céljából. A magyar osztály szervezése körül nagy érdemet szerzett *Skottly János*, aki a Magyar Gazdaszövetség megbízásából az amerikai magyarság gazdasági és szociális helyzetének javítása érdekében munkálkodik és *Harsányi István* bridgeporti lelkész, aki a *Magyar Keresztény Ifjúsági Kört*, a *Christian Association* bridgeporti osztályát megalapította. Az új körnek öt szobából álló modern háza van, ahová vagy negyven lapot járát. Tagjai hetenként kétszer két órán át tanulnak angolul. Több nagy bridgeporti gyár megígérte, hogy a kör tagjait minden munkánál első sorban veszik figyelembe. Nemsokára meg fog alakulni a kör női osztálya is, melynek alapját *Mrs. Ives*, egy előkelő, gazdag amerikai asszony, a magyaroknak lelkes híve, 400 dolláros alapítvánnyal és *Mrs. Wordin* egy háztelek adományozásával vetette meg. A Magyar Keresztény Ifjúsági Kör szerves kapcsolatban áll a *Young Men's Christian Association*-nal, annak minden szabályát magára nézve kötelezőnek tartja, de belső ügyeit és pénztárát attól teljesen függetlenül kezeli. A Magyar Keresztény Ifjúsági Kört december első szombatján avatták föl a bridgeporti magyarok a Rákóczi-ház nagytermében rendezett fényes hangversenynyel.

Kovaliczky Zénó. Ezt a nevet a királyi kegy sugara tette fényessé e héten. A magyar görög katolikus egyház e jeles papját kanonokká nevezte ki a király s ez a kinevezés bizonyára nemcsak a görög katolikus egyház, hanem a világi társadalomban is isztatlan örömet fog kelteni. A mi örömteljes érzésünk e megérdemelt kitüntetés fölött annál nagyobb, mert *Kovaliczky Zénó* jelességeit, amelyekkel úgy az egyháznak, valamint a társadalomnak érdekeit és eszményi céljait lankadatlan buzgalommal és szeretettel szolgálja, jól ismerjük. Az új kanonok aránylag még fiatal ember. Középkorú tanulóanyagait az eperjesi kir. kath. főgimnáziumban végezte s ugyancsak az ottani szemináriumban a teológiát is. Finom lelkülete, sima modora, hamar a fiatal pap felé irányította a figyelmet s ennek következtetésében püspöke, *Dr. Vályi János*, magához vette s az ő oldala mellett csakhamar fogalmazó, majd püspöki titkár, irodaigazgató és szentszéki tanácsos lett. Ezen munkakörében különös tapintatot s ritka diplomatikus ügyességet tanúsított. Most következett el

aztán érdemeinek legújabb elismerése, amely a királyi kitüntetés formájában érte. A király a kultuszminiszter előterjesztésére az eperjesi káptalanban megüresedett ifjabb kanonokságra nevezte ki.

Magyar ajándék Milanónak. A magyar művészetnek és iparművészetnek nagy becsületet szerzett a milánói kiállításon történt részvételünk. Kiváltképp a magyar iparművészet keltette csodálkozásra a kiállítással elzárkózott Európát s míg ez a csodálkozás jöleső öndattal tölti el lelkünket, érdekünk az, ha a rólunk való emlékeztetést e kiállítással kapcsolatban minél inkább öregbitsük. Ezt a célt igyekszik szolgálni egy ajándékozás híre is. *Maróthy Géza* szobrászművész ugyanis hálából az iránt, hogy a város a magyar kiállítók irányában jóindulattal viseltetett és a magyar kiállítók ügyét mindenkor fölkarolta, odaajándékozta a városnak a magyar pavillon bejárata előtt álló két géniusz szobrot, melyet a város elfogadott. A szobrokat ezentul a milánói városháza lépcsőházában helyezik el. Szerényi államtitkár, a milánói kiállítás kormánybiztosa, szemelött tartva azt, hogy a szobrok ajándékjellege nem csorbítható, utasította a milánói helyettesét, hogy a szobrok át-helyezési költségeit a magyar kormánybiztosság pénztárából fedezze.

Magyar kitüntetés a román kiállításon. A bukaresti kiállítást e héten bezárták. Bennünket ez aktuális az érdekel leginkább, hogy Magyarország minő eredményt ért el e kiállításon való szereplésével. Ma még ezt pontosan meghatározni nem lehet, mert a közgazdasági eredmények nem mutatkoznak pillanatszerűleg, de az eredmények külső kifejezéseik felsoroljuk a bukaresti kiállításon szerzett kitüntetéseink számát. Eszerint Magyarország 61 díszoklevél, 55 arany, 81 ezüst, 56 bronzérem és 3 dicséret jutott. Egyelőre elégedjünk meg ennyivel.

Az anya szó a különböző nyelvekben. Egy tudós összeállította, hogy a különböző nyelveken hogyan mondják az anya szót. A sorozat a következő: Angolul az anya *mother*, németül *Mutter*, hollandusul *moeder*, angolzsául *modor*, dánul *moder*, svédül *moder*, olaszul *madre*, spanyolul *madre*, portugálul *madre*, franciául *mère*, perzsául *madr*, szanszkritul *matr*, görögül *méter*, latinul *mater*, oroszul *matyer*, keltául *mathair*, arabul *em*, héberül *em*. Látható ebből a sorozatból, hogy az anya szó a különböző nyelvekben majdnem egyformán hangzik.

A legrégebb recept. Egy német szaklap jelentése szerint nemrég fedezték fel Egyiptomban a legrégebb receptet. Az egyiptomi doktor az első dinasztiaiból való tizenkettedik királynőnek rendelt orvosasságot ezzel a recepttel, amely körülbelül 4000 éves. Az orvosasság összetétele:

- 1 adag kutyaláb
- 1 „ datolya
- 1 „ szamárköröm

Receptje: az egész olajjal összekeverve.

Használati utasítás: A fejbőrt napjában háromszor megkenni vele.

Igen természetes, hogy ez az élvezetes hamarék -- haj-növesztőszér.

A SZERKESZTŐSÉG ÜZENETEI

B. E. Kassa. Az érdekes cikkelyt köszönettel vettük és íróját örömmel üdvözlöljük munkatársaink sorában. Mivel azonban az újságnak az *időszerzésre* is tekintettel kell lenni, ezt a speciálisan nágni jelenségekkel foglalkozó cikket akkorra kellett eltennünk. Reméljük, hogy addig még egy vagy több cikket mutathatjuk be szerzőjét a *Magyar Világ* olvasóinak, olyanokkal t. i., amelyek vagy időszerűek, vagy egyáltalán nincsenek időhöz kötve. Várjuk.

B. D. Budapest. (Karácsonyra.) Sajnáljuk, karácsonyi cikkekkel és versekkel el voltunk látva, mikor kéziratát kaptuk.

V-t. Nincs mit köszönnie, szívesen tettük.

Figyelő. Köszönjük a felvetett eszmét, magunk is foglalkozunk vele már in teoríia, csakhogy a kivitel technikai nehézségekre ütközük, de majd talán sikerül legyőznünk.

H. (Tavaszi rügyek.) Ugyan, ugyan -- hol vannak azok még!
Sz. Gy. M.-Sziget. Az új küldeményt köszönjük, széthintgetjük. Üdv.

A „*Magyar Világ*” minden nagyobb forgalmú fővárosi trafikkban kapható.